

Ba bteng na Sla 1

Khang ki paidbah ka Mawpat ban plie

Shnong ki la ieng pahara khnang ban tem ia kano kano ka jingiakulmar kaba lah ban mih ha kano kano ka por.

U Bah Judah Wahlang haba kren sha ki paidbah u la ong, "Lada ka tnat C&RD Block ka kwah ban plie ia kane ka ophis jong ka Block ka dei ban pynbiang ia ka jingdawa jong ka shnong hynrei lym kumta ngin ym ailand ban plie ia ka ophis Block."

Shuh shuh na ka liang jong u, ula ong, "Ka hok jong ngi kaba shongnia ka don ka

jingleh shiliang ha kaba iadei bad ka jingsam (skhim) ha Block, ka Sorkar kam treh ban pyambeit ia kata."

"Ha u snem 2016 phi la phah da ka jingthoh ban pan ia ka jaka na ka Dorbar Shnong bad ngi la ai ia phi," ong uwei na ki nongialam shnong ka Dorbar Shnong Mawpat hakhamat u Bah AL Hek bad bynrap, "ngi la ai da ka jingkmnen bad ngi la jubab ruh tang hadien ar sngi."

"Ngi la iasoi ruh ia ka soksular ha kaba u Bah P T Passah uba long u BDO la ia thoh ia ka shithi," u la ong.

"Hynrei ia ka soksular bangi la dep iasoi ngi pynpaw hakhamat jong phi ba kim (tnat C&RD Block) shy m la bat," u la bynrap.

"Ka jingthungkam thungjam kum ka shnong ngim pat ioh pura," u la ong. "Ia ka jaka ba ngi la ai da ka jingkmnen hynrei ynda la thmu ban plie ia ka ophis, ia ka shithi (khot sngewbha) la shu phah tang lyngba ka WhatsApp ia kaba ngim lah ban pdiang. Wan da ka lynti ka akor kaba dei. Haduh mynta hi ngim pyrshah," u la ong.

Ka MEG kam don jingiadei bad ka jingaiti

U Rakkam u la iathuh ruh ba kane ka sienjam ba ka sorkar ka shim ka long ban pynbe it ia ka rukom hikai da kaba pynduna ia ka jingbun kyrdan jong ki skul bad ki nonghikai na ka 14 sha ka lai tylli kata na ki skul sorkar, grant-in-aid, bad ki skul shimet.

Katkum ka jingong jong u, kane ka jingtyrwa ka don ia ka thong ban pyniaid noh ia ki jaka pule deficit kiba ka sorkar ka la sie w hi ia ka tulop jong ki nonghikai kiba la thung da ka sorkar.

U la ai nuksa ruh da kaba kdew ba ki college ba paw kum ka St Edmunds bad St Anthony's, kiba ioh ia ka jingkyrshan pisa kaba bun bha na ka sorkar haba iadei bad ka tulop.

Kumta, u ong ba ka sorkar ka kwah ban shimti bad pyniaid ia kine ki jaka pule ha ka jaka ban aiti ha ki riew shimet ban pyniaid. "Namarkata, ka sorkar ka dang sdang ia ka jingtreikam. Ngi dang don mynta ha ka jingiakren. Ngi dang pynlong ia ka jingiakren bad baroh ki jaka pule deficit namar ia ka kam (post) la mang da ka sorkar bad ka tulop sha ki nonghikai ruh la sie w da

ka sorkar," ong u Myntri da kaba bynrap "Namarkata, ka sorkar ka tyrwa sha ki, la kin shah neem ban pyniaid ia ki jaka pule jong ki, lada ki mynjur ka sorkar kan shimti. Kaba mut ba ha ka jaka ban aiti sha ki

riewshimet ka sorkar kan pyniaid hi ia ki," u la bynrap biang. U Myntri u la pyntip ruh ba la thaw ia ka komiti ban iakynduh ia baroh kiba don bynta ha kane ka kam ryngkat ki managing committee ban iakren ia kane ka jingthmu.

Hynrei u la pynpaw ba ki jaka pule kiba paw kum ka St Edmunds bad ka St Anthony's college ki lah ban nym mynjur ia kane. Katkum ka jingong jong u, ka sorkar ka ju ai ka jingkyrshan pisa kaba kot sha ka 23 klur tyngka man la u snem sha baroh ar tylli ki kolej na ka bynta ban sie w tulop ia ki nonghikai kata sha ki 70-80 ngut ha St Edmunds bad kumba 100 ngut tam pat ha St Anthony's College.

Halor ka jingkylli, na ka liang u Myntri u la pynskhem ba ia ka rai la ai kyllu id ha ki jaka pule ban ai ia ka rai kaba khatduh.

Bitar ka GSU ba shah pyniäp ka samla, dawa

ba la dep tip lypa da utei uba la shah kynnoh khlem da ioh ka jingsynran jong ki pulit.

Ka union ka la kynnoh ba ka ophisar OSC la iathuh ba ka la ai ia katei ka lanot bad ki paralok jong ka, ka pisa T. 40 bad la phah ia ki sha ka jaka kaba utei uba la kynnoh ba pyniäp u la dep tip, bad kynnoh ruh ba kane ka long kum ka jingiarap ban lap ia u.

"Kumta ngi dawa ia u deputy commissioner ban thaw da ka jingtohkit majistor kaba laituluid bad kaba khuid ban sei madan lut ia baroh ki jingshisha," ong ka GSU ha ka kyrwoh ba la pynlait ha ka sngi Nyngkong.

Haba dawa ba dei ban kem mardor bad ban pynshitom ia utei uba la shah kynnoh hapoh ki kyndonkam kiba iadei bad ka BNS bad POC SO, ka union ka la dawa ruh ka pira T. 10 lak kaba dei ka bailutksan bad ban ai ka jingkyrshan kaba pura haba iadei bad ka kam aiñ sha ka iing ka sem jong ka lanot.

"Ngi dawa ba dei ban don da jingshim kam na ka tnat bad ban pynsangeh kam shipor ia kino kino ki ophisar paidbah lada shem ba ki la leh bakla bym kheñi snem ia la ka kamram," ka la ong da kaba banjur ia ka jingdonkam ban wanrah jingpynkylla thymmai ia ka OSC bad ki Women Police Station protocol ban pynthikna ki lad jingiada haba iadei bad ki jingwan ki jingujor.

"Kane kam dei tang ka kam ka jingpulom jong ki riew shimet, hynrei ka pynphalang ia ka jingpulom ki rukom treikam. Ka lanot ka la iaid da ka lynti ka aiñ, ka la shaniah ha ka rukom treikam bad ka la shah shet kylla. Ka jingiäp jong ka, kala long kaba sngewsih kaba la mih na ka jingbym shimkhia ka jaka treikam bad kane kam dei ban dang wanja biang hadien habud," ong ka kyrwoh na ka GSU.

Ha ka jingialang kaba la long ha kane ka sngi, u Superintendent of Police, Williamnagar, u la pynthikna ia ka GSU ba ka In-Charge jong ka Williamnagar Women Police Station ka la shah pynsangeh kam shipor bad ka jingtohkit halor kane ka dang iaid shakhmat.

Kurup shwa shipor ka ED ia ka nongkynti ba

don ha bank. Ka ED ka ong ba kine ki nongkynti ki don ka jingiadei bad ki kam bymman ba la leh da u Jha bad kiwei kiwei lyngba ka jingdie tuh ia ki degree thok napoh ka University.

La ong ba ka ED ka la pynlong ia ka jingtohkit halor ka ejahar ba la mudui da ka CID Police Station, East Khasi Hills, kaba la pynshong nongrim halor ka jingujor jong u Ophisar IAS MS Roa, kaba long katkum ka jingbthah u Lat barim ka Jylla, uba shakri kum u Visitor ka University.

Ha ka jingtohkit ka CID ka la shem ia bun bah ki kam leh thok ha CMJ University, khamtam ka jingdie ia ki degree thok, kaba la kynnoh pynioh kamai haduh T.83 klur.

La ong ba kane kam dei ka sien ba nyngkong ba ka ED kan kurup ia ki nongkynti ha kane ka jingjia. Ha ki hukum

kurup nongkynti ba la dep, kaba la pynmih ha ka 31 tarik Naiwieng 2017, 30 tarik Naiwieng, 2021 bad 11 tarik Naitung, 2024, ka ED ka la kurup ia ki nongkynti kiba shongdor haduh T.27.66 klur, T. 13.54 klur bad T. 7.56 klur. Baroh kine ki dei kiba don jingiadei bad u CMJ Jha bad ka iing ka sem jong u.

Kane ka jingkurup ba mynta ka dei kaba la leh da ka ED hadien ka jingpynlong ia ki jingkhynra ha kylleng ki jaka ha u bnai Nohprah 2024, ha kaba ka la ioh ban kurup ia ki bank account bad nongkynti.

La iathuh ba ka kynhun tohkit ka la lap ruh ba T.1 klur la phah sopsop da u Jha sha ka account ki bahaiing ha ka 16 tarik Nohprah, 2024, ba kan lait na ka jinglap. Ia kane ka pisa la lap pat hadien bad ka dei shi bynta ha ka jingkurup kaba mynta ka sngi.

Ioh bat ka HYC ia ki 7 ngut ki bym dei khasi kiba mut ban leit bylla sha Nongri-Kulang

Mawkyrwat, Naitung 21: Ka Hynniewtrep Youth Council jong ka Ranikor Area Unit ryngkat ka HYC Dirang bad HYC Shnong Kalong Unit ki la ioh bat ia ki brieve bym dei khasi kiba

thmu ban leit trei bylla sha Nongri-Kulang, South West Khasi Hills District.

Ha ka tyllong khubor ba la phah da u bah John Marwein uba dei u President ka HYC jong ka Ranikor

Area Unit u la ong ba ka jingioh bat ia ki ka dei ka ha ka por kumba 7 baje ei ei janmiet jong ka 19/07/2025.

Ym tang kata, la ong ba ka jingbat jong ki ka long ba kine ki 7 ngut ki ki bym dei khasi ne ki bar jylla ka dei ba kim biang ki kot ki sla ne registration card namar ki thmu ban wan trei sha ki shnong Nongjri-Kulang, South West Khasi Hills District.

Namarkata, ka seng ha ka juh hi ka sngi lyngba ka jingkhmih bniah mor mar ka la ioh ban pynphai noh ia ki sha ka jaka ba ki la mih.

Ka jingkiew ka India ha ki 11 snem ha kaba iadei bad ka suiñbneng Bhupender Yadav

K i jingktah jong ka jingkylla ka suiñbneng kadei kaba baroh ha kylleng ka pyrthei ki sngewthuh. Ka kaiphod bishar bniah kaba 6 jong ka Inter-Governmental Panel on Climate Change (IPCC) ka la pynpaw shai ba ka jingshit jingkhriat jong ka pyrthei ha ki shiphew snem 2011-20 ka la kiew da 1.1 degree Celsius haba ianuor bad ka jingshit jong ka pyrthei shwa ka por ban wan ki karkhana (1850-1900). Ha kajuh ka por, ki ri kiba la kiew ki dang iai bteng ban bat ia ka bhah kaba khlem iahap ha kaba pynmih jong ka global carbon budget ha ka pyrthei bad kim mon ban pynbiang ia ki lad pyntreikam ban pynkhih ia ka jingtreikam halor ka jingkylla ka suiñbneng.

Ha kaba iadei bad kine ki jingsngewkhia, ka nongrim Veda hyndai kaba ong "Sarvebhavantusukhinah" - to ai ba ki jingthaw baroh kin kmen - ka la ialam ia ka imlang sahlang jong u brieve haduh ki spah snem. Katba ka pyrthei ka dang iakhun pyrshah ia ka jingeh jong ka jingkylla ka suiñbneng, ka jingstad Vedic kaba shirta ka la don ka bynta ha ka rukom treikam jong ka India ha kaba iadei bad ka jingkylla ka suiñbneng.

Ha kawei ka liang, ka imlang sahlang ha ka pyrthei bunsien ka pynleit jingmut ha ki "jingshisha bym iahap" jong ka jingkylla ka suiñbneng - ka jingkiew ka jingshit, ka jingkylla syndet ka suiñbneng, bad ki jingjia ba sngewsih kiba nang kiew. Ka India pat ka la rah shakhmat ia ka jingmut jingpyrkhat jong ka "jingshim ia ki sienjam kiba iahap". Kane ka rukom, kaba don tynrai ha ka riti dustur jong ngi, ka la pynkylla ia ka India sha ka nongshong shnong kaba pyrkhat jylliew ia ka jinglong ka suiñbneng ha kine ki khatwei snem ba la leitnoh.

Ka dkhot na ka Atharva Veda, "Kaei ka khyndew kaba ngi tih, to ai ba kata kan san klo i, to ngin ym ktah ia ki bynta ba kongsan jong phi ne ban pynmong ia ka dohnud jong phi," ka pynpaw ia ki nongrim jong ka jingpyndonkam ia ki jingaiei ka mariang ha ka rukom ba lah ban pynthymmai biang kaba la don shuwa ban wan ka science kaba iadei bad ka mariang da ki hajar snem.

Ka rukom treikam jong ngi halor ka sienjam jong ka jingkylla ka suiñbneng ka la pyniasoh ia kane ka jingsngewthuh barim ha ki polisi ba mynta, kaba la thaw ia ka jingpyniasoh kaba kyrpang jong ka jingstad tynrai bad ka jingtreikam jong ka juk mynta.

Ha ka jingiähap bad kane ka rukom treikam, hapoh ki taiew ba u la shimti ia ka kam ha u snem 2014, u Myntri Rangbahduh u Narendra Modi u la pyni ia ka jingshimkhia jong u halor ka jingkylla ka suiñbneng bad ka jingiohi jngai lyngba ka rai ha ka jingpyniaid kam kaba suk hynrei kaba jylliew bha. Da kaba pynrunng ia ka "Jingkylla ka suiñbneng" ha ka Tnad Environment and Forests, u la pynkiew ia ka jingtreikam halor ka suiñbneng na ka jingsngewkhia kaba shadien sha ka jingthmu ba kongsan jong ka jingsynshar. Ka jingthaw ia ka National Adaptation Fund for Climate Change ha u snem 2015 ka la pyni nuksa ia kane ka jingkut jingmut, kaba ai ia ki jylla ia ki lad jingiarap ba la aiti na ka bynta ka jinglah ban ialeh pyrshah ia ka jingkylla ka suiñbneng. Ki Sorkar Jylla kiba bun ki la jubab da kaba seng ia la ki jong ki Tnad jong ka jingkylla ka suiñbneng, kaba la wanrah ia ki sienjam ba bun na ka bynta ka mariang.

Ha u snem 2015, hapoh ka jingialam u Myntri Rangbah duh Modi, ka India ka la shim ia ka bynta ba hakhamat eh ha ki jingiakren halor ka jingkylla ka suiñbneng ha ka pyrthei. U Myntri Rangbah duh dalade u la leit sha Paris bad u la don ka bynta kaba kongsan ha kaba thaw ia ka Paris Agreement, kaba pyni ia ka jingkut jingmut ka India ha ka kyrdan kaba ha khlieh duh ha kaba pynneh pynsah ia ka Mei Mariang. Ym kum ki ri kiba peit ia ki jingkut jingmut halor ka jingkylla ka suiñbneng kum ki jingban khia, ka India ka kham jied ban pyni ia ki kam kiba skhem da kaba saindur ka Nationally Determined Contributions (NDC) kaba nyngkong eh jong ka ha ka COP21 ha Paris ha kajuh ka snem kum ka jingpynpaw ia ka jingkitkhlieh jong ngi sha ka imlang sahlang ha ka pyrthei ba la ialam da ki jingdonkam hapoh ka ri bad ki jinglong jingman ha la ka jong ka ri.

Ka sienjam kaba kongsan kaba la sdang ha u snem 2015 -u snem ba la iasoi ia ka Paris Agreement ka long ka jingthaw ia ka International Solar Alliance (ISA), kaba la nang kiew na ka bor sha ka bor bad kaba ki dkhot jong ka mynta ki don haduh palat 120 tylli ki ri. Kane ka jingiateh ka la wanrah ia ka rynsan na ka bynta ki ri kiba riewspah ha ka bor solar ban iatreilang ha ki lad pynmih bording kiba khuid. Ka jingpynshlur ba la ai sha ka bording ba lah ban pynthymmai lane ka Renewable Energy (RE) ka la sakhi ia ka jingkiew ha ka bor ban pynmih ia ka bording ba lah ban pynthymmai na kaba tang 76 GW ha u snem 2014 sha ka 220 GW ha u bnai Lber, 2025 bad ka lah ban poi sha ka 500 GW shuwa u snem 2030. Ha kaba iadei bad ka jinglah ban pynmih bording, ka India ka don ha ka kyrdan kaba 4 ha ka RE, kaba 4 ha ka bording na ka lyer bad kaba 3 ha ka bording solar- ka jingop kaba khraw ha ki shiphew snem.

Ka jingkut jingmut jong ka India ban pynkylla ia ka jinglong ka suiñbneng ka la ioh bor da ka jingsdang ia ki skhim ba kyrpang. Ka Pradhan Mantri Ujjwala Yojana (2016) ka la pynbiang ia ka umphniang shet kaba khuid sha ki million ngut ki longkmie, kaba pyni kumno ka jingtreikam halor ka jingkylla ka suiñbneng ka dei ban shakri ia ka hok ha ka imlang sahlang. Ka skhim PM-KUSUM (2019) ka la pynkupbor ia ki nongrep da ki lad ba iadei bad ka bording solar, katba ka Rooftop Solar Program ka pynsted ia ka jingpyndonkam ia ka bording ba lah ban pynthymmai ha kylleng ka ri.

Ha ka 23 tarik Nailur, 2019, u Myntri Rangbahduh ba donburom u Narendra Modi u la pynbna ia ka Coalition for Disaster Resilient Infrastructure (CDRI) ha ka United Nations Climate Action Summit ha ka nongbah New York, ryngkat bad ka jingplie paidbah ha ka 28 tarik u Nailar, 2019, da kaba wanrah ia ka jingiatreilang ha ka pyrthei ban kyntiew ia ki jingdon jingem kiba lah ban iakhun pyrshah ia ki jingjia ba sngewsih. Ia ka Lead IT (Leadership Group for Industry Transition) la thaw ha ka jingiatreilang bad ka Sweden, kaba pyni ia ka jingkut jingmut jong ka India ha ka jingkylla ha ka kam karkhana na ka bynta ki thong jong ka jingkylla ka suiñbneng. Ka skhim Production Linked Incentive (PLI) na ka bynta ka jingshna bording solar (2020) ka la pynkhiaiñ ia ki jinglah ban shna bor sngi hapoh ka ri, pynduna ia ka jingshaniah ha ki

Ai khublei Behdein̄khlam basuk bakmen ka PSM

Jowai, Naitung 21: Ka Pnar Students' Movement (PSM) Central Body kala ai khublei Behdein̄khlam ba suk ba kmen ia waroh ki khun ka Raij ki ban iashim bynta ha kane ka Behdein̄khlam jong ka Raij Tuber jong u snem 2025.

Ka seng ka kyrmen lyngba kane ka jinglehñiam mynta u snem kan long kaba phuh ba phieng bad kaba i shongkun, ha kaba ki khun ka Raij kin ioh ka jingkyrkhu kyrdoh ha baroh ki liang, khamtam naduh ka roi ka parka kamai kajih bad ka jingsumar u 'Trei Kirot uba long u nongbuh

nongthaw.

Ka PSM ka kibok kitrwiang ia kane ka Behdein̄khlam bahed duh kan long kaba iaid be it iaid ryntih, naduh kaaba sdang tad haduh ka sngi ba pynkut, ong ka kyrwoh na u President ma E. Passah.

mar kiba wan nabar bad thaw ia ka jinglong jingman ba khlaiñ jong ka ri ha kaba iadei bad ka bording solar.

Ha ka COP 26 ha Glasgow (2021), ka India ka la pynmih ia ki jingpynbna ba kongsan kiba pynskhem shuh shuh ia ka jingkylla ka kam jong ka India ha kaba iadei bad ka suiñbneng. Haba ai ia ka Jingkre n jong ka Ri, u la pynbna ia ka Panchamrit jong ka India - san tylli ki bynta ba kongsan kiba kynthup ia ka jingpynkhiaiñ ia ka jingkular halor ka jingkylla ka suiñbneng bad ban kot sha ka net zero ha ka jingpynmih lyer jakhlia shuwa u snem 2070. Ha kajuh ka jingkre n, u Myntri Rangbahduh u la wanrah ia ka Mission LiFE-Lifestyle for Environment, da kaba kynthup ia ki brieve ha kylleng ka pyrthei ban iakhun pyrshah ia ka jingkylla ka suiñbneng. Kane ka jingkut jingmut ka la buh ia ka India kum ka nongialam ha ka liang ka jingkylla ka suiñbneng hapdeng ki ri kiba dang kiew.

Ha ka 2 tarik Naiwieng, 2021, ha Glasgow ha ka COP26, u Myntri Rangbah duh Modi u la pynlait paidbah ia ka IRIS (Infrastructure for Resilient Island States), ha kaba la iasoh lang da ki Myntri Rangbahduh jong ka Australia, Fiji, Jamaica, Mauritius, bad UK, kaba pyni ia ka jingiatylli ha ka pyrthei na ka bynta ki ri kiba shah ktah ha ka jingkylla ka suiñbneng.

Ka India ka la pynthymmai ia ka NDC jong ka ha u snem 2022, kynthup ia ka Mission LiFE kum ka thong bym don jingkheñi na ka bynta ban pynphriang ia ka rukom im kaba koit ba khiah bad kaba neh kaba pynshong nongrim ha ki riti dustur bad ki jinglong jong ka jingpynneh pynsah bad jingryntih. Da kaba tei halor kine ki jingkut jingmut, ka India ka la aiti ia ka Long-Term Low Emission Development Strategy (LT-LEDS) jong ka ha u bnai Naiwieng 2022, kaba ai ia ka rukom treikam na ka bynta ka roi ka par kaba neh katba lah ban pynurlong ia ka net zero ha ka jingpynmih lyer jakhlia shuwa u snem 2070. Ha kane kajuh ka snem la sakhi ia ka jingplie paidbah ia ka National Green Hydrogen Mission, kaba la pynlong ia ka India ban long ka jaka pdeng ha ka pyrthei na ka bynta ka jingpynmih ia ka green hydrogen bad ka jingshalan shabar ri, kaba iadei bad ka jingthmu jong ngi ban long laituluid ha ka bording bad ka jingkylla sha ka bording kaba khuid.

U snem 2023 u dei u mawmer ba kongsan da ka jingpynbna ia ka Viksit Bharat 2047, ka jingthmu jong ka India ban long ka ri kaba la kiew shuwa u snem 2047 da kaba pynneh ia ka jingryntih hapdeng ka "Ecology bad ka Economy" bad ka "Prakriti bad ka Pragati". Ka jingtreikam jong ka India halor ka jingkylla ka suiñbneng ka iahap bad ka jingthmu jong ka Viksit Bharat@2047. Nalor ki kam ban pynduna ia ka jingkylla ka suiñbneng, ka India ka la aiti ruh ia ka Adaptation Communication bad ka Biennial Update Reportjong ka, kaba pyni ia ka jingai jingtip kaba bniah shaphang ka jingkylla ka suiñbneng.

Artylli ki sienjam kiba pynleit jingmut sha ki nongshong shnong la plie paidbah ha u snem 2024. Ka PM Surya Ghar Muft Bijli Yojana ka la pynlong paidbah ia ka jingioh bording solar, katba ka jingplie paidbah ia ka "Ek Ped Maa Ke Naam" (Uwei u Dieng ha ka Kyrte ng jong ka Kmie) ka la wanrah ia ka jingiakhih paidbah na ka bynta ka jingpynroi ia ki jaka tap khlaw, kaba pynkup bor ia uwei pa uwei u nongshong shnong ban noh synniang sha ki kam ba iadei bad ka jinglong ka suiñbneng.

Da kaba ithuh ia ka bor nuclear kum ka bynta kaba kongsan na ka bynta ban ioh ia ka jingshngaiñ bad jingpynneh pynsah ia ka bording, ha u snem 2025 la iohi ia ka jingpynbna ia ka National Energy Mission for Viksit Bharat bad ka National Manufacturing Mission. Ka Nuclear Energy Mission, da ka jingmang pisa kaba T. 20,000 klur na ka mang tyngka jong ka sorkar pdeng 2025-26, ka pynleit jingmut ha ka jingwad bniah bad jingkyntiew ia ki Small Modular Reactors (SMR), da kaba thmu ban pynmih ym duna san tylli ki SMR ba la shna hi bad ki SMR ba la pyntreikam shuwa u snem 2033, da kaba buh ia ka ri India kum ka nongialam ha ka teknoloji nuclear.

Ka India ka don ha ka lynti kaba bha ban ioh ia ka NDC ba la pynbha shuwa u snem 2030 bad ka dang pynkhreh ban pynkylla ia ka NDC na ka bynta ka samoi 2030-35. Ka India ka lah ruh ban aiti ia ka National Adaptation Plan kaba nyngkong, kaba pyni ia ka jingpynbha kaba iai bteng ha ka jingtreikam pyrshah ia ka jingkylla ka suiñbneng.

Ka India ka shim khia ia ka jingkylla ka suiñbneng ha ka liang ka jingpynbiang lyngba ki lad pynduna bad ha ka liang ka jingdawa da kaba kyntiew ia ka rukom im kaba iadei bad ka mariang ha ka kyrdan jong uwei pa uwei u brieve.

Kaba kham kyrpang ka long ba ka India ka la pynkylla ia ka jingtreikam halor ka jingkylla ka suiñbneng na ka jingkitkhlieh jong ka sorkar sha ka jingiakhih paidbah da ka jingkyntu na ka Jan Bhagidari.

Ki sienjam jong ka India halor ka jingkylla ka suiñbneng ha ka pyrthei ki pynpaw ia ka nongrim ba hyndai jong ka India kaba ong, "Vasu dhaiva Kutum bakam," - ka pyrthei ka long kawei ka longiing. Ka International Solar Alliance (ISA), ka Coalition for Disaster Resilient Infrastructure (CDRI), ka Global Biofuel Alliance, ka LeadTbad ka International Big Cat Alliance (IBCA) ki pyni ia ka jingkular jong ka India ban iaid lyngba ka jingiakren bad ban iasam ia ki lad ki lynti ban ia kaba shu pynpaw ia ki jingeh.

Ha ka G 20 Presidency jong ka India, ki jingpyrkhat shaphang ka jinglong ka suiñbneng ki la long kiba kongsan ha ki katto katne ki kynhun treikam ka bym sahkut ha tang ka Environment and Climate Working Group. Ka Development Working Group ka la pynleit jingmut ha ki rukom im na ka bynta ka roi ka par kaba iaineh katba ka Energy Working Group ka pynleit jingmut ha ka jingkylla sha ka bording kaba hok bad kaba ai bynta lang, kaba pyni kumno ki jingeh shaphang ka jinglong ka suiñbneng ki palat ia ki pud jong ki bynta. Ka India ka la plie ruh ia ka Global Biofuel Alliance, kaba la wanrah ka rynsan na ka bynta ka jingiatreilang jong ki ri ka pyrthei ha kaba iadei bad ki biofuels kiba lah ban neh.

Ha kaba pynkylla ia ki "jingshisha ki bym iahap" sha ki "sienjam kiba iahap", u Myntri Rangbah duh u la pyni ba ka jinglong nongialam ha ka liang ka jinglong ka suiñbneng ka donkam ym tang ia ka jingsngewthuh katkum ka jingstad science, hynrei ia ka jingstad ban pyniadei ia ka sienjam jong u brieve bad ka jingiadei jong ka mariang.

(U Bhupender Yadav u dei u Myntri sorkar pdeng ba dei khmih ia ka Tnad Environment, Forest & Climate Change).